

เทศน์เช้า วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม สัจธรรมนะ ชีวิตนี้มีค่ามาก ชีวิตนี้ เวลาเราไปวัดไปวา เห็นไหม ไปวัด
ทั่วไปเราก็บอกว่าเราไม่อยากจะไป วัดบ้านไม่อยากจะไป อยากไปวัดป่า ถ้าวัดป่านะ ในการประพฤติ
ปฏิบัติมันต้องเข้มข้น เพราะในการปฏิบัติ วัดป่านะ สิ่งที่เกิดและการตายสำคัญที่สุด ถ้าการ
เกิดและการตายสำคัญที่สุด ชีวิตนี้ละเอียดอ่อนมาก

คูลี วันนี้อากาศดีมาก พออากาศดี เห็นไหม เราหายใจได้อากาศดีเราก็อึดขึ้น อากาศที่เป็น
พิษนะ ตายหมดเลย ชีวิตนี้หายใจเข้าแล้วไม่หายใจออก หายใจออกแล้วไม่หายใจเข้า มันแขวนอยู่
บนเส้นด้ายจริงๆ เลยละ แต่เพราะวิทยาศาสตร์มันเจริญใช้ไหม ทางการแพทย์มันเจริญใช้ไหม
เพราะทางการแพทย์มันเจริญเราก็อึดขึ้นชมใช้ไหม เมื่อก่อนถ้าโรคระบาดมา มันเอาไปทีหนึ่งครึ่ง
โลกก่อนโลกนะ ตายหมด แต่เพราะทางวิทยาศาสตร์มันเจริญใช้ไหม มันถึงทำให้มีการรักษาโรค
การปราบปรามโรคได้ ถ้าปราบปรามโรคได้ ชีวิตนี้มันก็ยืนยาวมา เราก็อึดขึ้นชมใจ

แต่ชื่นชมอย่างนั้นมันชื่นชมทางวิทยาศาสตร์ เห็นไหม แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าสิ ถ้าชำระล้างกิเลสได้มันไม่มีตายเลยละ คนเรามันไม่ตายเลยละ เพราะถ้าไม่มี
การเกิดมันก็ไม่มีการตาย วิทยาศาสตร์นะ เขาก็บรรเทาให้เท่านั้นแหละ แต่สุดท้ายแล้วมันก็ตาย
ทั้งนั้นแหละ ถ้ามันตายทั้งนั้น นี่ชีวิตมันสั้นนัก ถ้าชีวิตมันสั้นนักนะ เราจะรักษาชีวิตของเราอย่าง
ใด

คูลี ความเป็นอยู่ของร่างกายนะ ถ้าอากาศสดชื่น ถ้าสิ่งแวดล้อมที่ดี ชีวิตของเราจะมีความ
ร่มเย็นเป็นสุข ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดีนะ เราอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย หัวใจ หัวใจนะ ถ้ามันบีบคั้น
มันบีบคั้นนะ บีบคั้นจนเสียดสีไป บีบคั้นจนต้องไปหาหมออะ เวลาเขาไปหาหมอขึ้นมา เห็นไหม
ทำไมมันเป็นแบบนี้ ทำไมมันเป็นแบบนี้ละ

ถ้าเป็นแบบนี้ สิ่งของมันบีบคั้นๆ แล้วจิตมันไม่เคยตาย ถ้ามันไม่เคยตาย ถ้าเรามีสติมี
ปัญญาะ เราจะทำร้ายตัวเองทำไม สิ่งที่ยบีบคั้นนั้นใครทำ สิ่งที่ยบีบคั้นหัวใจนี้ใครทำ? เรา

ทั้งนั้น เพราะทิวภูมิมานะมัน ไปยึดมันถือมัน ทิวภูมิมานะมัน ไปกว้านมันมาทั้งนั้นนะ เพราะเราเอง ไปกว้านมันมา

เห็นไหม ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาพราหมณ์ไปดิศยนองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นหนุ่มเป็นน้อย ทำไมไม่ยกมือไหว้ผู้เฒ่าผู้แก่ เพราะพราหมณ์ผู้ เฒ่าผู้แก่เขาไปเยี่ยมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ไม่ได้ ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า ตถาคตประเสริฐที่สุด ยกมือไหว้ใครไม่ได้ ถ้าไหว้ใครแล้วนะ ศีรษะของเขาจะแตกเป็น ๘ เลี่ยง เขาจะเป็นบาปอกุศล ของเขาแน่ เขามาดิศยนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหาศาลเลย เวลาดิศยนเสร็จแล้ว เขา เป็นพราหมณ์ผู้เฒ่า เขาว่าพราหมณ์ผู้เฒ่าจะมีปัญญามาก แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายัง เป็นนักบวชหนุ่มๆ มันจะมีอะไรละ

เวลาเขาระบายจนหมดแล้ว จนเขาเหนื่อยแล้วเขาจะกลับ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถามเขาว่าเวลาพราหมณ์เอาอาหาร ไปเลี้ยงแขก ถ้าแขกไม่กินแล้วอาหารนั้นจะเป็นของใคร

ก็เป็นของผม ก็ผมถือมาเอง

คำดิศยนของพราหมณ์ทั้งหมดเราไม่รับ พราหมณ์เอาคืนไป

เห็นไหม ถ้าไม่กว้านมา เขาไปห่านะ เขาไปเพ่งโทษ เขาไปดิศยนองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไม่รับ เอากลับไป สิ่งดิศยนนั้นเอา กลับไป เพราะเขาไม่รู้หรือก จิตใจเขามีคบอด เขาจะรู้ได้อย่างไร แต่จิตใจขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างอวิชชาในหัวใจ มันสว่างไสว มันเข้าใจหมดว่าทิวภูมิมานะของเขาเป็น อย่างไร มันก็เป็นทิวภูมิมานะของเขาใช่ไหม เขาเป็นพราหมณ์ผู้เฒ่าใช่ไหม เขารู้ไตรเวทย์ใช่ไหม เขาท่องทุกอย่างได้หมดใช่ไหม เขารู้ทุกอย่างเลย แต่เขาไม่รู้จักตัวเขาเอง เพราะเขาไม่รู้จักตัวเขาเอง เขาถึงได้เห็นคนอื่นตามวิญญูใจ ว่าวิญญูเขาสูงกว่า มานพน้อยจะรู้อะไร จะรู้อะไร

แต่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม นี่ไง ถ้าเราไม่ไปกว้านมา ถ้าเราไม่ ไปกว้านมามันก็ไม่มีพิษมีภัยมาบีบคั้นใจเราหรอก แต่เราก็ทำไม่ได้ เพราะเรามีตัณหาความทะยาน อยากร ไม่ต้องกว้านมาหรอก มันแสบไปหาเขาเอง จิตส่งออกๆ มันไปยึดไปมันเขาทั้งนั้นแหละ ไม่ ต้องให้เขามายึดให้หรือก มันไปหาเอง ถ้ามันไปหาเอง เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนที่นี่ สอนที่นี่ว่าถ้าเรามีสติมีปัญญาะ บริกรรม พุทโธๆ ไว้ให้มันอึดเต็มของมัน ให้มันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน ไม่ต้องไปกว้านมา มันไม่ต้องไป กว้านมา ไอ้ค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของเรามันก็ไม่หว่าดไม่ไหวอยู่แล้ว ไอ้สิ่งความ บกพร่องในใจ ไอ้อี้อัดขัดข้องในใจ ไอ้ใจที่มันไม่สมความปรารถนามันก็อี้อัดขัดข้องมา พอแรงอยู่แล้ว ยังต้องไปเอาอะไรเข้ามาทับถมมันอีก

ถ้าเราไม่เอามาทับถมนะ ทำความสงบของใจๆ ถ้าใจสงบแล้ว นี่สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิ แก้กิเลสไม่ได้หรอก แต่ถ้าไม่มีสมาธิ ภาวนามยปัญญาไม่มี สิ่งที่เขาทำกันมันเป็นสัญชาตญาณ ทั้งนั้นแหละ มันเป็นสมุทัยัง เพราะอะไร อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺณํ เห็น ไหม อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา มันมีอวิชชา มันมีความไม่รู้ตั้งแต่เริ่มต้น มันมีความไม่รู้จากจิตมันมา จิตมันจะคิดจะชั่วขนาดไหนมันไม่รู้ตัวมันหรอก มันคิดมันชั่ว มันคิดชั่วที่อารมณ์ ดีชั่วที่มันไปยึดมัน ถือมัน มันไปกว้านมาดีหรือชั่ว แต่ตัวมันเองมันไม่รู้ ถ้ามันรู้ มันจะเอาไหม คนถ้ามันรู้ มันจะไป กว้านเอาความชั่วมาใส่ตัวมันไหม? ก็มันไม่รู้ อวิชชา ถ้ามันมีอวิชชาแล้ว เราศึกษามาขนาดไหน ปัญญามากน้อยขนาดไหน นั่นมันถึงแก้กิเลสไม่ได้ไง มันแก้กิเลสไม่ได้แล้วมันก็ไม่รู้ด้วย แล้วมัน ก็ไปกว้านมาๆ

คูสิ นักปฏิบัติเราอี้อัดมาก ทำไมเราทำแล้วไม่ได้ผล ทำไมเวลาปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล แต่คนที่ปฏิบัติทางโลกเขาก็ไปท่องจำกัน พอท่องจำกันมานะ โอ๊ย! สร้างภาพ แหม! ว่างหมด รู้หมด

อวิชชา มันไม่รู้ตัวมันหรอก ถ้ามันว่าง อะไรคือมันว่าง

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนนะ เวลาทำความสงบของใจ เข้ามา ถ้าใจมันสงบนะ สุขอันใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตสงบนั่นละมันมหัศจรรย์ตื่นตื่นแล้ว นี่ไง วิชชา วิชชา ไม่ใช่อวิชชา ถ้ามันมีวิชชาขึ้นมา มันบีบคั้นตัวมันไหม ถ้ามันมีวิชชาขึ้นมาละ ถ้าโยม ปฏิบัติกันนะ โยมจะเห็นคุณค่าของศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญานี้เป็นกิริยาเท่านั้นนะ เป็นวิธีการเข้าไปสู่ธรรมนะ มันยังไม่ใช่ธรรมแท้ นะ แต่มันเป็นวิธีการ วิธีการทำงาน เห็นไหม คนทำงานต้องมีวิชาชีพ คนทำงานต้องเป็นมืออาชีพ ละนั่น คนที่ประพฤติกปฏิบัติมันต้องมีความจริงใจในหัวใจ นั่นศีล สมาธิ นี่เป็นกิริยา เป็นวิธีการเข้าไปสู่เป้าหมาย

ฉะนั้น ถ้ามั่นเป็นวิชา ก็วิธีการเท่านั้น ถ้าวิธีการนะ ฉะนั้น เราทำพุทโธๆ ถ้าจิตสงบเข้ามา เห็นไหม พอจิตสงบเข้ามามันจะเป็นวิชา วิชาเพราะอะไร วิชาเพราะมันรู้ไง มันรู้จริงของมันใช่ไหม นี่เพราะเราไม่รู้ เราตะครุบเงาใช่ไหม พอตะครุบมาแล้วนะ เงามันเป็นจริงไหม เงาไม่เป็นจริงใช่ไหม แล้วก็เสียใจใช่ไหม ทำแล้วทำเล่า ทำแล้วทำเล่า ทำไมมันเป็นอย่างนี้ ทำไมมันเป็นอย่างนี้

เพราะเราขาดครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ ท่านจะบอกเลย ทำความสงบเข้ามา อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใดทำความสงบของใจเข้ามาก่อน พอใจสงบเข้ามาแล้วใจมันไม่มีอวิชา มันไม่มีความไม่รู้ตัวมันเอง มันตื่นรู้ในตัวมันเอง ถ้ามั่นตื่นรู้ตัวมันเอง ถ้ามั่นขยับออกไปมันเป็นวิชาใช่ไหม ถ้าเป็นวิชา สีด สมาธิ ปัญญาใช่ไหม พอสิด สมาธิ ปัญญาเกิดจากอะไร? เกิดจากสัมมาสมาธิใช่ไหม ถ้ามีสมาธิเป็นพื้นฐานมันถึงจะเป็นมรรคใช่ไหม ถ้ามรรคมันเกิดขึ้นมันจะทำอะไรล่ะ? มันก็ย้อนกลับมาที่จิตติจิต ย้อนกลับมาที่ใจของมัน เห็นไหม ถ้าเราทำอย่างนี้ เราารู้ของเราอย่างนี้ เราจะเห็นคุณค่าของชีวิตเรานี้มาก

เพราะหลวงตาท่านไปหาหลวงปู่มั่น “มหา ท่านมาหามรรคผลนิพพานใช่ไหม มรรคผลนิพพานมันไม่ได้อยู่ที่ต้นไม้ภูเขาเตาถา ถ้าเราจะพูดซัดๆ ก็นิพพานไม่ได้อยู่ที่ธรรมชาติหรือกนิพพานไม่ได้อยู่ที่ภูเขา นิพพานไม่ได้อยู่ที่ต้นไม้ นิพพานไม่ได้อยู่บนก้อนเมฆ นิพพานไม่ได้อยู่ในคำรับตำรา นิพพานไม่ได้อยู่ที่ไหนเลย นิพพานมันอยู่ในใจของมหา ถ้ามหาค้นคว้าของมหาตีๆ มหาจะได้นิพพานตามความเป็นจริง”

ท่านศึกษามาเป็นมหา ท่านเป็นมหาแล้วท่านบอกว่าท่านอยากปฏิบัติให้พ้นจากทุกข์ แต่พอจะพ้นจากทุกข์แล้ว อวิชาความไม่รู้ในใจมันถึงว่านิพพานจะมีจริงหรือเปล่า มรรคผลจะมีจริงหรือเปล่า ตั้งสติ ตั้งสัจจะอธิษฐาน ถ้ามีผู้ใดแก้ปมในใจอันนี้ของเราได้ ซึ่งว่ามรรคผลมันมีอยู่ เราจะถืออาจารย์องค์นั้นเป็นครูบาอาจารย์ของเรา จะฝากชีวิตไว้กับอาจารย์องค์นั้น

เวลาไป พอหลวงปู่มั่นท่านเทศน์ว่าการ เห็นไหม มรรคผล ท่านมหา มาหานิพพานใช่ไหม นิพพานไม่อยู่บนภูเขา ไม่อยู่บนต้นไม้ ไม่อยู่บนแร่ธาตุอะไรเลย ไม่มีอะไรเลย เห็นไหม มันอยู่ในหัวใจ

ถ้าหัวใจทำอย่างไรล่ะ หัวใจก็ศึกษามาจนเป็นมหาแล้ว หัวใจก็มีปัญญารอบรู้ไปหมดแล้ว

ถ้ามันรอบรู้แล้วมันก็ยังว่ามรรคผลมีหรือเปล่า นี่ไง เรียนจบได้ใบประกาศ ได้ทดสอบ ความรู้เต็มภูมิ แต่ก็สงสัย เพราะมันมีวิชา ฉะนั้น ถึงบอกว่าให้ทำความสงบของใจเข้ามา ทำ ความสงบของใจเข้ามา พอจิตมันสงบเข้ามา พอใจมันสงบเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามาได้ เราจะเห็น คุณค่าแล้ว นี่ไง นิพพานมันจะเกิดที่นี่ มรรคผลเกิดที่นี่ สุขทุกข์เกิดที่นี่

คนเรา เห็นไหม เวลากิเลสมันบีบคั้นๆ เพราะอวิชา เพราะความ โง่มันไปกว้านมา ทั้งๆ ที่ มันก็มีอยู่ ทั้งๆ ที่ในใจเราก็คือทุกขร้อนมาขนาดนี้อยู่แล้ว พอจิตสงบเข้ามา จิตสงบแล้ว เห็นไหม น้ำ ไสจะเห็นตัวปลา เขาว่านะ พอจิตมันสงบแล้วก็จะรอบลามาชน รอบิเลสให้มันมาฆ่าใจ กิเลสมานี้ เร็ว กิเลสมาสิ เราจะฆ่ากิเลสแล้ว มรรคผลบอก กิเลสมาเร็วๆ กิเลสมา เราอยากหากิเลส

ไม่มีทาง กิเลสมันก็หลบซ่อนมัน กิเลสนะ มันเป็นอนุสัย น้ำนะ น้ำถ้ามันมีสวะ น้ำจะขึ้น สูงขนาดไหน สวะมันก็อยู่เหนือน้ำนั้น น้ำจะแห้งขุดไปขนาดไหน สวะนั้นมันก็อยู่ในน้ำนั้น จิตใจของคนที่ต่ำต้อย กิเลสมันก็ครอบงำบีบคั้นให้เจ็บช้ำน้ำใจ กิเลสคนที่มีคุณงามความดีที่สูงส่ง ที่มีน้ำจิตน้ำใจ กิเลสมันก็บีบคั้น ทุกดวงใจว่าเหว่ ทุกดวงใจ เพราะการเกิดนี้มีอวิชาทั้งหมด ทุก ดวงใจไม่เว้น

ฉะนั้น ไม่เว้นแล้ว แล้วบอกกิเลสให้มันมา กิเลสมาสิ เราจะฆ่ากิเลส กิเลสมา กิเลสที่ไหน มันจะมา กิเลสอนุสัยมันนอนมากับใจมันจะมาหาเราหรือ นี่น้ำใสแล้วจะเห็นตัวปลา น้ำใสแล้ว ค้นหาตัวปลา เพราะในน้ำนั้นมีปลาแน่นอน จิตสงบแล้วมีอวิชา จิตสงบแล้วมีกิเลสแน่นอน ฉะนั้น สมาธิฆ่ากิเลสไม่ได้ แต่เพราะมีสมาธิจึงเข้าไปสู่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งที่ว่ากิเลสมัน เกิด กิเลสมันตั้งอยู่ กิเลสมันดับไป ฐานที่ตั้งอยู่ สติเกิดขึ้น สมาธิเกิดขึ้น ปัญญาเกิดขึ้น มรรคจะ เกิดขึ้นในที่เดียวกัน ในภาวสวะในภพในชาติ ปฏิสนธิจิตที่พาจิตนี้เวียนว่ายตายเกิด แล้วเราเกิดมา เป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเข้ามาที่นี่ ถ้าสอนเข้ามา ที่นี่ เราพยายามทำความสงบของใจเข้ามาที่นี่ เราจะเห็นคุณค่าของเรานะ

ถ้าเห็นคุณค่าของเรา เราปฏิบัติไป เห็นไหม ระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันต่อสู้ในหัวใจของ เรา ระหว่างที่มันก้าวเดิน วิธีการ นี่มันมหัศจรรย์มาก ยิ่งทำไปยิ่งมหัศจรรย์ ยิ่งมหัศจรรย์ขนาด ไหน พอมหัศจรรย์เราก็อึ้ง! นี่ใช่ๆ นี่ธรรมะ...นี่คิดแล้ว แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ ท่านจะประคอง ไว้เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านถามว่าปฏิบัติอย่างนี้ถูกต้องไหม? ถูก แล้วทำอย่างไรต่อ? ไปซ้ำๆ

การซ้ำ การทำซ้ำ การทำซ้ำให้เกิดความชำนาญขึ้น การทำซ้ำเอากิเลสขึ้นมาชักฟอกให้มากขึ้น การทำซ้ำเอากิเลสมาตีแผ่ให้มากขึ้น การทำซ้ำเอามาพิจารณา เพราะอะไร เพราะเราไม่ใช่ขีปนาวุธ เราไม่ใช่ปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย การปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่ายเขาทำของเขาได้ แต่ของเราต้องทำซ้ำๆ เพราะขณะเกิดครั้งเดียวก็มีห้วงธรรมขนาดนี้ แล้วทำซ้ำๆ เข้าไป เพราะตักขุภพทาน คือทำซ้ำ คือการปล่อยวาง เวลามันสมุจเฉทภพทาน มันขาด นี้มีหนเดียว

คนเรานะ เวลาเกิด พอเกิดอวิชชามันมา ถ้าเราทำลายมันแล้ว เราทำลายแล้วมันจะมีอีกไหมล่ะ เราได้ฆ่าอวิชชาแล้ว แล้วเรบอกว่าอวิชชาเราฆ่าแล้ว แล้วมันอยู่ไหน จะเอามันอีกหรือ

ก็คนบ้า เวลาปฏิบัติไป ตักขุภพทานมันปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยอย่างไร แล้วเวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์มันชำระล้าง มันขาด มันขาดอย่างไร นี่ไง ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นทางเดินของจิต จิต ทางเดินมันวิปัสสนา จิตนี้กลั่นมาจากอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ เราทำของเราอย่างนี้นะ ถ้าเราทำอย่างนี้

นี่ชีวิตที่มันอ่อน ชีวิตนี้มันละเอียดอ่อนมาก มันอันตรายมาก ถ้าคนไม่มีสติปัญญา เราใช้สมนุกสมบันกับชีวิตเรา ใช้ฟุ่มเฟือยนะ คนกินเหล้าเมายา สามีเลเทเมมา ใช้ชีวิตฟุ่มเฟือย คุณสิ คุณนักบวช เห็นไหม เขาจะบอกว่าคุณปฏิบัติอายุมากขนาดไหนก็ดูยังสดชื่นๆ

สดชื่นเพราะรักษาไว้ไง รักษาไว้ รักษาไว้ทำไม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามพระอานนท์ “อานนท์ เธอคิดถึงการเกิดและการตายวันหนึ่งกี่หน”

ก็บอกไปนะ

พระพุทธเจ้าบอก “ไม่ได้หรอก ประมาทมาก ต้องทุกลมหายใจเข้าออก”

หายใจเข้า ไม่ออก หายใจออก ไม่เข้า ตาย ถ้าตายแล้วนะ ตายแล้วไปไหน? ตายแล้วเสวยภพชาติใหม่ คือได้สถานะใหม่ เป็นความคิดใหม่ เป็นสถานะใหม่ เป็นสภาวะแวดล้อมใหม่ ไปเกิด เห็นไหม มันก็เกิดเป็นมนุษย์ด้วยกัน ตายจากมนุษย์มาเกิดเป็นมนุษย์อีก แต่เกิดเป็นมนุษย์ที่ไปไหนล่ะ เกิดในสภาวะแวดล้อมไหน เกิดในประเทศอันสมควรหรือเปล่า

นี่การเกิดแล้ว พอเกิดแล้วขึ้นมา เห็นไหม อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สังขารในปฏิจจสมุปบาท กับสังขารในชั้น ๕ พอเราเกิดแล้วเรามีธาตุ ๔ และชั้น ๕

ชั้น ๕ เห็นไหม รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัญญาอันนี้พ่อแม่เลี้ยงดูมา ศึกษาตามประเพณีวัฒนธรรม สัญญาอันนี้สัญญาประจำโลกนี้ไง สัญญาระหว่างภพชาติไป แต่อ้อที่ว่าบุญกรรมที่สร้างมามันไปอยู่ใน อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา อันนั้น มันไปอยู่อันละเอียดนุ่มนวล อันที่มันจิตได้สำนึก อันที่เราไม่รู้ไม่ได้ แล้วถ้าใครทำความสงบของใจเข้าไป ย้อนกลับไป นั่นละบุพเพนิวาสานุสติญาณมันอยู่ที่นั่น บุปเพนิวาสานุสติญาณ จตุปปาตญาณ อาสวักขยญาณมันอยู่นั่น แล้วเราได้สถานะใหม่ เราจะทำอะไรใหม่ เราเข้าใจใหม่

ถ้าเราเข้าใจ เห็นไหม เราทำบุญกุศลกันที่นี้ไง ทำบุญกุศลให้จิตใจเรามันเปิดกว้าง ให้ยอมรับความเห็นต่าง ความเห็นต่างคือความเห็นของธรรม ขณะในหัวใจของเรา อวิชชาความเห็นของกิเลส เราก็มาเทียบเคียงพิจารณาเพื่อดูแลชีวิตของเรา เพื่อทำประโยชน์กับเรา ถ้าประโยชน์กับเรานะ ประโยชน์โลกนี้ ประโยชน์โลกหน้า

เขาบอกประโยชน์โลกหน้ามีด้วยหรือ

ประโยชน์โลกหน้าก็บุญกุศลมันส่งไป ประโยชน์โลกนี้ก็เพื่อดวงตาเห็นธรรม ประโยชน์โลกนี้เพื่อให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ให้หัวใจมันเปิดกว้างขึ้นมาแล้วเห็นคุณค่าของเรา

เราเกิดมามีหัวใจทุกคน ถ้ามีหัวใจ อันนี้มีค่าที่สุด ในความแตกต่างในสถานะ ในสังคม อันนี้มันอยู่ที่ว่าอำนาจวาสนาของคน แต่เรามีหัวใจทุกคน เรามีสติปัญญาทุกคน เรายกขาใจของเราทุกคนเพื่อประโยชน์กับเรานะ

มรรคผลสัมพัทธ์ที่นี้ หลวงปู่มั่นบอกหลวงตาว่ามรรคผลนิพพานมันไม่ได้อยู่ที่วัตถุธาตุ ไม่ได้อยู่ที่กาลเวลา มันอยู่บนหัวใจ มันหาได้บนหัวใจ แล้วเรามีไหม? เรามี ทุกคนมีหัวใจทั้งนั้น ที่นี้มีค่ามาก เห็นไหม ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ สิ่งหัวใจเรารักษา ข้างนอกจะขาดตกบกพร่องบ้าง แต่หัวใจมันก็สดชื่นของมัน ข้างนอกจะอุดมสมบูรณ์ แต่หัวใจเราก็มีสติมีปัญญา ไม่เกี่ยวข้องไปกับสิ่งนั้น รักษาสิ่งนั้นไว้เพื่อประโยชน์กับเรา ประโยชน์โลกนี้ ประโยชน์โลกหน้า ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์อนาคต เอาประโยชน์ปัจจุบัน แล้วอนาคตจะดี สุกโตในปัจจุบันนี้ สุกโตนี้จะเป็นสมบัติของเรา เอวัง